

7 februarie 2008

Dl. Nicolae Văcăroiu
Președintele Senatului

Dl Teodor Meleșcanu
Ministrul Justiției

Dl. Călin Popescu-Tăriceanu
Primul Ministru

Domnule Președinte/Ministru/Prim Ministru,

Din partea Human Rights Watch, vă solicit să respingeți amendamentele recent propuse în Senatul României cu privire la definiția familiei în Codul Familiei. Această inițiativă legislativă ar consacra prin lege tratamentul discriminatoriu al familiilor.

Articolul 1 (3) din Codul Familiei, în formularea sa actuală, declară simplu că “[f]amilia are la bază căsătoria liber consimțită între soți”, în termeni neutri ca gen. Această prevedere reflectă poziția legiuitorului Consituției României, care în Articolul 48 recunoaște, tot în termeni neutri ca gen, că “familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți”.

Pe data de 4 februarie, Comisia Juridică a Senatului României a dezbătut un pachet de amendamente restrictive menite să interzică în mod explicit căsătoria între parteneri de același sex. Pachetul de amendamente a fost inițiat de 27 de senatori, majoritatea reprezentând Partidul România Mare.

În ședința Comisiei, Senatorul Serban Nicolae a propus un amendament la Articolul 1 (2) din Codul Familiei, care să stipuleaze că familia are la bază căsătoria între un bărbat și o femeie. Comisia a adoptat acest amendament în unanimitate, urmând ca el să fie dezbătut în plenul Senatului.

Această restrângere deliberată a actualei legislații, care are ca scop limitarea arbitrară a drepturilor familiilor formate din parteneri de același sex prin nerecunoașterea lor ca familii în legislația României, contravine obligațiilor României privind respectarea drepturilor omului. Codificarea deliberată a discriminării prin lege contravine Articolului 16 din Constituția României, care declară că “[c]etățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”. Mai mult, amendamentele propuse ar contraveni standardelor legale internaționale acceptate de România. După cum desigur știți, Articolul 20 din Constituția României prevede că “[d]ispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte”, și prevede că acolo unde există neconcordanțe între legislația internațională privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte, pe de o parte, și legile interne, pe de altă parte, au prioritate reglementările internaționale. Articolul 11 din Constituție prevede că tratatele ratificate de Parlament fac parte din dreptul intern al României.

Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, ratificată de România, protejează familia, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut foarte limpede faptul că definiția legală a familiei nu trebuie să fie discriminatorie sau nejustificat de restrictivă. De pildă, în cazul *X, Y și Z contra Marii Britanii*, Curtea a decis că “noțiunea de ‘viață de familie’ din Articolul 8 nu se limitează numai la familii întemeiate pe căsătorie și include și alte relații *de facto*”. De asemenea, în cazul *Karner contra Austriei*, Curtea a stipulat că discriminarea împotriva căminului familial al cuplurilor de același sex reprezintă o încălcare a Convenției Europene; în acel caz, legislația internă a Austriei care proteja familiile care închiriază spații de locuit nu își extindea protecția asupra cuplurilor de același sex, fapt care în opinia Curții constituie discriminare. Mai recent, în 2008, Curtea a decis în cazul *Frette contra Franței* că discriminarea pe temeiul orientării sexuale în procedurile de adopție contravine legii internaționale.

Aceste standarde europene sunt în concordanță cu cele stabilite de alte organisme internaționale care consideră ca familia, în diverse forme, trebuie recunoscută și protejată de stat. Articolul 23 din Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice, ratificat și el de România, stipulează că familia are dreptul să fie

protejată de societate și de stat. Comitetul ONU al Drepturilor Omului, care se ocupă de implementarea Pactului, a stipulat în Comentariul General 19 asupra “protecției familiei, dreptului la căsătorie și egalității între soți” că “conceptul de familie poate să difere în anumite privințe de la Stat la Stat, și chiar de la o regiune la alta în interiorul aceluiași Stat, și...drept urmare o definiție standard a conceptului nu este posibilă”. Și Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului, care interpretează Convenția asupra Drepturilor Copilului (ratificată de România în 1993), a stabilit că noțiunea de “mediu familial” în accepția Convenției reflectă “diverse structuri familiale care derivă din sisteme culturale diferite și din relații familiale evolutive” și “se referă la diverse tipuri de familii, ca de exemplu familiile extinse, și este aplicabilă într-o diversitate de familii, printre care și familia nucleară, familia reconstituită, familia compozită, familia monoparentală, familia de drept comun și familia adoptivă”. Finalmente, Inaltul Comisar ONU pentru Refugiați a mers mai departe în interpretarea standardelor internaționale, recomandând ca dreptul la reunificare familială să includă și partenerii de același sex. În accepțiunea Inaltului Comisar, Statele ar trebui să adopte “o interpretare pragmatică a familiei...Familia ar trebui să fie înțeleasă ca fiind constituită din soți, din parteneri în căsătorii tradiționale sau de drept comun, din concubini care locuiesc împreună pe termen lung, și inclusiv din cupluri de același sex; din familie fac parte și copiii minori până la vârsta minimă de 18 ani”.

Principiile Yogyakarta asupra aplicării dreptului internațional cu privire la drepturile omului în relație cu orientarea sexuală și identitatea de gen, adoptate în 2007, aduc laolaltă aceste protecții internaționale cu privire la familie și nediscriminare. Principiile susțin că “[t]oți au dreptul să înființeze o familie, indiferent de orientarea sexuală sau de identitatea de gen. Familiile există în diverse forme. Nicio familie nu poate fi supusă discriminării pe baza orientării sexuale sau pe baza identității de gen a oricăroră dintre membrii săi”.

Principiile Yogyakarta îndeamnă statele să “[g]aranteze că legile interne și politicile publice recunosc diversitatea formelor familiei, inclusiv a celor care nu sunt definite prin descendență sau căsătorie, și să ia toate măsurile legislative, administrative sau de altă natură, necesare pentru a asigura că nicio familie nu este discriminată pe baza orientării sexuale sau identității de gen a oricăroră dintre membrii săi, inclusiv în ceea ce privește asistența socială specifică familiilor și alte beneficii publice, în ceea ce privește angajarea în muncă și a drepturilor legate de muncă, și în ceea ce privește imigrarea”.

Chiar și actuala definiție a familiei din Codul Familiei, care restrânge noțiunea la relațiile bazate pe căsătorie, contravine standardelor internaționale care protejează familia în formele ei diverse. Amendamentele propuse ar pune legislația română în conflict și mai pregnant cu standardele de drepturile omului recunoscute internațional.

Amendamentele propuse sfidează principiul egalității, impunând restricții noi în calea recunoașterii cuplurilor de același sex și a exercitării dreptului lor de a se căsători. Dreptul la căsătorie este un drept fundamental al omului. Articolul 16.1 al Declarației Universale a Drepturilor Omului afirma: “[c]u începere de la împlinirea vârstei legale, bărbații și femeile, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie”, fără să specifice că dreptul la căsătorie se limitează la căsniciile dintre bărbați și femei. Același drept poate fi găsit și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în Articolul 12. Mai mult, Articolul 9 al Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, cea mai recentă obligație internațională în materie de drepturile omului asumată de România, definește în mod clar și deliberat dreptul la căsătorie în termeni neutri ca gen: “Dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie va fi garantat în conformitate cu legislația națională care guvernează exercitarea acestor drepturi”.

Articolele 6 și 7 ale Tratatului privind Uniunea Europeană și Articolul 13 al Tratatului de instituire a Comunității Europene obligă Uniunea Europeană și statele ei membre să protejeze drepturile și libertățile fundamentale ale omului și să instituie mecanisme europene de combatere a discriminării și de sancționare a încălcărilor drepturilor omului. Articolul 21 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene interzice și el discriminarea pe baza orientării sexuale.

Finalmente, Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice afirmă egalitatea tuturor în Articolele 2 și 26. În cazul *Nicholas Toonen contra Australiei*, Comitetul ONU pentru Drepturile Omului a stipulat că aceste două prevederi trebuie înțelese în sensul că orientarea sexuală constituie un statut care trebuie să fie ocrotit împotriva discriminării. Același Comitet al ONU a stabilit că relațiile între persoane de același sex trebuie să fie recunoscute pentru acordarea de pensii și a altor beneficii sociale, în cazurile *Young contra Australiei*, și, mai recent, în cazul *X contra Columbiei*.

Vă solicităm să nu adoptați noile amendamente propuse la Codul Familiei, care sunt motivate de prejudecată și sunt generate de impulsuri excluzionare. În legislația internațională, căsătoria civilă nu este o excepție de la protecția împotriva tratamentelor inechitabile, și Parlamentul nu trebuie să împingă România în capcana prohibițiilor preemptive și discriminatorii.

România ar trebui să caute modalități de a întări protecția împotriva discriminării, și nu să închidă arbitrar calea luată de țări ca Belgia, Canada, Olanda, Africa de Sud și Spania, care toate au pus capăt discriminării în accesul la căsătoriile civile. Vă solicităm drept urmare să adoptați un Cod al Familiei care să asigure protecție tuturor formelor familiei, fără discriminare.

Cu respect,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'B. Dittrich'.

Boris Dittrich
Advocacy Director